

Tomáš Antoš (427722)

FF:LJMgrB40 Exkurze do Říma

Podzim 2015

10. 9. 2015.

Oblouky v Římě.

Konstantinův oblouk.

Tento oblouk stojí na jih od Kolossea a je položen zhruba o 3 metry výše, než původní pozdně antická dlažba. Stejně jako oblouk Septimia Severa nebyl určen k projíždění, byl také postaven nad silnicí, nevedly k němu však schody. Nebyl postaven na oslavu vítězství nad vnějším nepřítelem, nýbrž na oslavu porážky uzurpátora Maxentia v bitvě u Milvijského mostu. Ten tu není zmíněn jménem, pouze jako „tyran.“ O oblouku se nezmiňují žádné písemné prameny, tudíž se o něm můžeme více dozvědět pouze z nápisů na něm a ze samotné konstrukce.

Sloupy jsou ze žlutého mramoru, až na jeden z bílého, kterým byl nahrazen sloup odvezený do Lateránu. Korintské hlavice jsou z bílého mramoru. Jejich podstavce jsou zdobeny reliéfy zachycující Viktorie se zajatci. Nad architrávy můžeme vidět postavy spoutaných barbarských králů z fialového žilkovaného mramoru. Ve cviklých oblouků jsou umístěny postavy Viktorií a Hór. Stropy bran jsou kasetovány. Attika je pozdější než samotný oblouk. Na rozdíl od oblouku z mramoru je vystavěna z cihel a betonu. Ze západního pilíře vede schodiště do síně uvnitř attiky, kde je údajně podepsán krom jiných renesančních návštěvníků Michelangelo. V prostřední části attiky je z obou stran nápis: *„Největšímu imperátorovi Caesarovi Flaviu Constantinovi, zbožnému, šťastnému a vždy spravedlivému, který vedený božstvem a vlastní velikostí myslí s pomocí svého vojska pomstil republiku a porazil tyrana, věnoval senát a lid římský vítězný oblouk jako památník tohoto vítězství.“*¹

Dle názorů badatelů je oblouk pravděpodobně starší a upravený. Vznikl zřejmě na počest císaře Domitiana. Po jeho zavraždění nebyl oblouk zničen, ale byly z něj odstraněny

¹ Přel. KLEČKOVÁ. Str.12.

zmínky o nenáviděném panovníkovi. Původní jsou tedy pouze medailony s loveckou tematikou, jejichž kameny jsou součástí konstrukce stavby. Dvě z hlav Domitiana byly upraveny na Konstantina. Část reliéfů a sochy Dáků patří zřejmě do doby Trajánovy, pocházejí nejspíš z jiné stavby a zachycuje vítězství císaře nad Dáky. Tyto reliéfy nalezneme v prostřední bráně a na západní a východní části attiky. Na severním a jižním průčelí attiky můžeme vidět reliéfy spadající do období Marca Aurelia a Lucia Vera, které připomínají římská vítězství nad Parthy, Germány a Sarmaty. Nad pobočnými branami a na bocích stavby jsou reliéfy zřejmě předkonstantinovské, ale upravené, aby zobrazovali císaře a jeho vítězství u Milvijského mostu. Při instalaci kamenů s těmito reliéfy došlo zřejmě k poškození starších medailonů. V původní podobě zdobil oblouk barevný mramor a pozlacený bronz. Nad antikou stála majestátně bronzová socha císaře na quadrice. V době středověku u něho stával kostel S. Salvatore de Trasi. Prvních oprav se dočkal v letech 1498 a 1731.

Oblouk Septimia Severa

Oblouk byl postaven na oslavu úspěchů císaře proti Parthům v oblasti Mezopotámie. Je z pentelického mramoru, sloupy z hymettského. Všechny tři brány jsou spojeny průchody. Na podstavcích sloupů v průčelích jsou na reliéfech znázornění spoutaní zajatci vedení římskými vojáky. Attika postavená na náslopí nese z obou stran průčelí stejný nápis: *Imperátor Lucius Septimius Severus Pius Pertinax Augustus, syn Marka, Pater Patriae, Parthicus Arabicus, Parthicus Adiabenicus, Pontifex Maximus, mající tribunskou moc pojednácí, mající imperium pojednácí, konsul potřetí, prokonsul a imperátor Markus Aurelius Antoninus Augustus, syn Lucia, Pius Felix, mající zdárně tribunskou moc pošesté, konsul, prokonsul, Pater Patriae, největší a nejsilnější vládcové, kteří obnovili stát a zvětšili říši římského lidu jejich silou doma i v cizině, S[enatus] P[opulus]Q[ue] R[omanus].*² Císařské tituly nás odkazují na rok 203 n. l. Podle otvorů po hřebech lze odvodit starší slova na oblouku: „*Et. P. Septimio. L. fil. Getae nobiliss caesari*“ tedy „*Pro nejurozenějšího caesara Publia Septimia Getu, syna Lucia.*“ K vyhlazení původního nápisu došlo zřejmě poté, co byl zde připomínaný syn Septimia Severa Geta zavražděn svým bratrem Caracallou a bylo na něj uvrhnuto *damnatio memoriae*.

Na attice i náslopí můžeme vidět otvory po bronzových okrasách. Reliéfy mezi attikou a oblouky jsou již velice zvětralé. Vidíme zde postavy říčních bohů, Viktorií, vojáky

² Přel. KAZELLEOVÁ. Str. 13.

vezoucí kořist a dobývání měst. Díky tomu, že Severus nechal oblouk zobrazit na svých mincích, víme, že i na tomto oblouku byla původně bronzová socha císaře na quadrice a několik dalších jezdců. Do bran se vcházelo po stupních, ty byly později prodlouženy a dlažba kolem snížena. V pozdější době byla také zřízena jízdní dráha, která vedla prostředním obloukem. Pod dlážděním byl nalezen také podstavec sochy císaře Konstantina. Oblouk i reliéfy na něm značí určitý umělecký úpadek. Oblouk nebyl umístěn zcela rozumně, zakrýval pohled na Konkordiiin chrám.

Ve středověku stávaly u oblouku kostel sv. Sergia a Bakcha a na oblouku samém vyrostla věž a cimbuří.

Titův oblouk

Stejně jako o Konstantinově oblouku, ani o Titově nemáme k dispozici žádný jiný pramen, krom stavby samotné. Oblouk byl zřejmě vystaven až po smrti flaviovského vladaře kolem roku 81. n.l. Stojí na oslavu vítězství nad židovským povstáním. Nápis na něm hlásá: „*Senát a lid římský božskému Titovi, synu božského Vespasiana, Vespasianu Augustovi.*“

Oblouk je postaven z travertiny a obložen pentelickým mramorem. Kanelované sloupy kolem brány jsou v kompozitním slohu, který mísí prvky dórského, iónského i korintského slohu. Nad sloupy je vlys, který zobrazuje část vítězného průvodu. Mezi dvěma a dvěma sloupy je situováno slepé okno a vchod na schody, které vedou na vrchol oblouku. V cípech kolem oblouku můžeme vidět Viktorie a závěrečné kameny klenby tvoří hlavy, Romy a nejspíš Genia populi Romani. Klenba je kasetovaná a uprostřed je reliéf, kde orl unáší zbožštělého Tita k nebi. Další dva reliéfy s panovníkem můžeme vidět po stranách vnitřní brány. Na jednom je vidět tradičně na vítězném čtyřspřeží, doprovázen Romou, okřídlenou Viktorií a vojáky. Na druhém je vidět další část triumfálního průvodu, můžeme rozeznat postavy spoutaných zajatců a kořist, včetně osmiramenného židovského svícnu. Reliéfy, ač značně poškozené zubem času, jsou známkou vrcholu římské plastiky.

Ve středověku byla brána součástí opevnění a cesta snížena. Tím samozřejmě oblouk velmi utrpěl. Prvních oprav se dočkal v 15. století a do dnešní podoby byl uveden až začátkem 19. století, o což se značnou měrou zasloužil papež Pius VII., který je na oblouku také vzpomenut v nápisu.

Použitá literatura:

L. Brtnický, Topografie starověkého Říma, Praha 1926.

J. Burian, Řím, světla a stíny antického velkoměsta. Praha 1970.

P. Klečková. *Konstantinův oblouk v Římě*. Brno. 2010. Diplomová práce. Masarykova univerzita.

M. Kazelleová. *Triumfální oblouk Septimia Severa na Foru Romanu*. Brno 2006. Bakalářská práce. Masarykova univerzita.